

18/2005 GOMENDIOA, AZAROAREN 21^{EKOA}, PORTUGALETEKO UDALARI EGINA, UDAL ERROLDAN IZENA EMATEKO ESKABIDEEI BERARIAZKO EBAZPEN BATEN BIDEZ ERANTZUN DIEZAIEN, BENETAN HERRIAN BIZI DIREN PERTSONAK ERROLDA DITZAN ETA, OSTATU GABEZIARI AURRE EGITEKO, GIZARTE-EKINTZA BAT GARA DEZAN.

Aurrekariak

1. Portugaleteko Udalak ez zion erantzun (...) eta (...) eta beren familiek erroldatzeko egin zuten eskabideari eta, hortaz, ez zeuden erroldatuta. Horrexek eragin zuen kexa. Familia horiek Portugaleten bizi zirenez gero, erroldatzea eskatu zuten 2004ko maiatzaren 7an, eta berriro 2004ko ekainaren 29an, baina ez zuten erantzunik jaso.

Behin kexa bideratzeko onartuta, erakunde honek informazioa eskatu zion udalari. Erantzunean zera adierazi zigun: *“resulta inviable la aceptación de la petición de empadronamiento ya que en el municipio de Portugalete no existen espacios habilitados para acampada de vehículos no considerándose apto para residir el interior de un vehículo, por carecer de las mínimas condiciones de habitabilidad”*.

2. Horri erantzunez, zenbait gogoeta helarazi genizkion udalak benetan herrian bizi diren pertsonak erroldatzeko legez duen betebeharrak eta egiten dizkieten eskabideei –esaterako, errolda-eskabideei– erantzun beharraz, eta horiei zer zeritzen galdetu genion.

Udalak, bere aldetik, honako hau ihardetsi zigun: *“las personas a las que se hace mención en su escrito, figuran de alta en el padrón de otro municipio, sin que hayan reiterado ante el ayuntamiento su petición inicial de empadronamiento en vehículo, por lo que actualmente la petición cursada en su día por aquellas carece de objeto”*. Beste alderdi batzuei dagokienez, lehen esandakoa bera adierazi zuen, alegia, ibilgailu baten barrualdea ez dela toki egokia ohiko etxebizitza gisa erabiltzeko, ez baititu gutxienezko bizigarritasun-baldintzak.

Udal horren erantzuna ikusita, Ararteko erakundeari beharrezkoa iruditzen zaio gogoetok helaraztea:

Gogoetak

1. Ezer baino lehen, adierazi beharra dago udalak denbora luzea hartu duela gure informazio-eskaerei erantzuteko, kexaren biderapenean hainbat errekerimendu egin dizkiogula eta ez duela bete otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –Ararteko erakundea sortu eta arautzekoak– ezarritako betebeharrak: lehentasunez eta berehala bidaltzea eskatzen zaizkion datu, agiri, txosten edo argibide guztiak.
2. Udalak ez zion ihardetsi (...)k eta (...)k erroldatzeko egin zioten eskabideari. Adierazi genuenez, jokatzeko modutzat isiltasuna erabiltzeak beren eskubideak babesteko oso egoera txarrean uzten ditu administratuak. Administrazioak erantzun beharra dauka, azaroaren 26ko 30/1992 Legeak 42.1 artikuluan ezarritakoaren arabera. Errolda-eskabideei erantzun ez dienez gero, herritar horiek beren eskubideez inolako ziurtasunik ez dutela utzi ditu, eta eragotzi egin die erroldan izena emateko duten betebeharrak betetzea [Toki Araubidearen Oinarriak arautzen dituen Legea (TAOL), 15. artikulua]: *“Espainian bizi den pertsona orok ohiko bizilekua duen udalerriko erroldan inskribatu behar du bere burua”*.
3. Udal erroldan erroldatuta ez egoteak zaildu egin du Portugaleteko pertsona horien egonaldia, eta azkenean handik joatea erabaki dute.

Ibilgailuetan bizi diren atzerritarrak erroldatzea ez onartzeak Arartekoaren hainbat gomendio eragin ditu; haietan, herritarrak legez erroldatu beharra daukala gogorarazi zion udalari. Udal erroldaren izaera juridikoak, bere helburuak eta zereginek galarazi egiten dute udal kudeatzaileak pertsonen erroldatze-eskubidea mugatzen duten jardueraren bat gauza dezan. Atzerritarrek erroldatzeko betebeharrak eta eskubideak dute, eta udalek udalerrian bizi diren atzerritarrak erroldatu behar dituzte eta haiei buruzko informazioa eguneratuta eduki behar dute [Espainian atzerritarrek dituzten askatasun eta eskubideei eta haien gizarteratzeari buruzko lege organikoaren (LOEX) 6. artikulua]. TAOLen 17. artikuluan eta Biztanleriaren eta Lurralde Mugapenaren Araudiaren (BLMA) 60. artikuluan ezarritakoaren arabera, udalak errolda osatu, eguneratu, berrikusi eta zaintzeko eskumena du. Beraz, udalak erregistro hori osatu eta eguneratuta mantendu beharra dauka, erroldak herriko benetako biztanleria isla dezan.

Gainera, edozein pertsonak erroldatzeko duen betebeharra ez betetzea zigortu egin daiteke, BLMAren 107. artikuluan adierazten denez.

Toki erregimeneko araudiak (TAOLen 16.etik 18.era bitarteko artikulua) erroldatzeko prozedura arautzen du. Biztanleriaren eta Lurralde Mugapenaren Araudian, II. tituluan, egiaztatze eskumenak ezartzen dira. Eskumen horiek Estatistika Institutu Nazionalako lehendakari andrearen eta Lurralde Lankidetzako zuzendari nagusiaren 1997ko uztailaren 4ko Erabakian arautu dira, eta errolda osatu eta eguneratzeko orduan zein prozedura erabili behar den argitzen dute. Erroldatze Kontseiluaren Batzorde Iraunkorrek egin dizkioten kontsultei –adibidez, 2004ko abenduaren 1eko bileran– emandako erantzunak ere argitzen dute, halaber, erroldaren kudeatzaileak dituen eskumenen edukia, herrian bizi diren pertsonen erroldan alta emateko. Eskumenok zerikusia dute erroldaren administrazio-erregistro izaerarekin, bada erroldatzeak ez dakar bertan azaltzen diren datuekin lotutako ondorio juridikorik, baizik eta bakar-bakarrik legeak biztanle maila lortzea dela eta ezartzen dituen ondorioak (TAOLen 15. artikulua), eta errolda, jakina, agiri publiko fede-emailea da bizilekua egiaztatu behar den administrazio-ondorio guztietarako (TAOLen 16. artikulua). Horregatik, hala araudiak nola aipatu ditugun jarraibideek erroldatzeko betebeharra agintzen dute behin eta berriz, etxebizitzaren titulartasunari buruzko eztabaida juridiko-pribatuak edo bizilekuari dagozkion zertzelada fisikoak, higie-ne edo osasunezkoak edo bestelakoak kontuan hartu gabe.

Are gehiago, karabana batean erroldatzeko aukera ere aurreikusi da. Horrela, 1997ko uztailaren 4ko Erabakian bertan zera adierazten da: “*En consecuencia, las infraviviendas (chabolas, caravanas, cuevas, etc. e incluso ausencia total de techo) pueden y deben figurar como domicilios válidos en el padrón, ya que la realidad es en ocasiones así*”. Erabaki horrexetan alegiazko bizileku bat erabiltzea ere aurreikusi da, baldin eta aterperik gabeko pertsona bat normalean herri batean bizi bada eta dagozkion gizarte-zerbitzuek ezagutzen badute. Beraz, karabana batean bizi den pertsona batek erroldan izena ematea bat dator erroldari buruzko araudian ezarritakoarekin eta, izatez, aurreikusita dago, “batzuetan halakoxea baita errealitatea”. Orduan, ezin zaio inolako eragozpenik jarri herri batean egiaz bizi diren pertsonak erroldatzeari. Bestalde, erroldan izena emateak ondorio garrantzitsuak ditu eskubideak gauzatzeko. Erroldatuta dauden atzerritarrek osasun-laguntza jasotzeko eskubidea dute (LOEX, 11. artikulua). Erroldatzeari esker, doako laguntza juridikoa izateko eskubidea gauza daiteke (LOEX, 22. artikulua) eta udalek kudeatzen dituzten gizarte zerbitzu eta

prestazioak jaso daitezke, erroldatzean biztanle maila lortzen da, esan dugunez, eta horrek funtsean TAOLen 18. artikuluan ezarritako eskubide eta betebeharren titular izatea dakar berekin.

4. Aurreko gogoetei buruz, udalak behin eta berriz erantzun digu “ibilgailu baten barrualdea ez dela ohiko bizimodua egiteko tokia, gutxienezko bizigarritasun baldintzak ez dituelako”. Portugaleteko Hiri-antolamendurako Plan Nagusiko ordenantza eta arauetan ezarrita dauden bizigarritasun-baldintzak eraikinei dagozkie; beraz, ibilgailu batek inoiz ezin izango ditu bete araudi horretan aurreikusitako baldintzak. Beste alde batetik, gutxienezko bizigarritasun-baldintzak ez izateak ezin du galarazi udalaren erroldan sartzea, izan ere, araudian, Hiri-antolamendurako Plan Nagusian ezarritako bizigarritasun-baldintzak ez betetzea ez dago erroldatzea ukatzeko arrazoi gisa aurreikusita.
5. Erroldan izena ematea, jurisprudenzian izan duen garapenaren arabera, bizilekua aske aukeratzeko eskubideari lotzen zaio, eskubide hori bizileku-askatasunerako eskubidearen zati bat baita. Erkidegoko gainontzeko kideen eskubide-askatasunak errespetatu daitezkeen legeak ezarri dituen mugei lotuta dago eskubide hori, baita ordena publikoari eta guztien ongizateari buruzko eskakizunei ere.

Beraz, mugak jar dakizkioke bizileku-askatasunerako eskubidearen erabilerari. Udalak, udalerrriaren lurraldea era ordenatuan erabiliko dela bermatzeko dituen eskumenak baliatuz, (TAOLen 25. artikulua), lurralde hori erabiltzeko hainbat baldintzapen jar ditzake.

Haatik, udalaren eskumenok nahitaez beste zeregin batzuekin bateratu behar dira, hain zuzen Estatu Sozialetik eratorritakoekin; zeregin horiek gizartean esku hartzera behartzen dute: “*euskal herri-agintariak, beren eskumenen esparruan, gizakien eta gizataldeen askatasuna eta berdintasuna zinezko eta benetako izan daitezkeen baldintzak eragitera eta oztopoak desagerraraztera bideratutako neurri oro hartuko dute*” (Euskal Herriko Autonomia Estatutuaren 9. artikulua, Espainiako Konstituzioaren 9.2 artikuluari jarraiki).

Udalen eskumenei dagokienez (TAOLen 25. artikulua), eskumenok gizarte-zerbitzuak ematean eta horiek bermatzeko erantzukizun publikoan zehazten dira batez ere. Gizarte bazterketaren alorrean, maiatzaren 22ko 12/1998 Legean ezarritakoaren arabera, udalen eginkizunen artean daude gizarteratzeko udal

programak garatzea, baztertutako pertsonak detektatzea eta, oinarrizko gizarte zerbitzuen bidez, gizarteratzeko esku-hartze eta jarduerak garatzea.

Gizarte zerbitzuak Estatu Soziala edo Ongizate Estatua garatzeko zati garrantzitsu bat dira. Pertsonak eta taldeak babestea helburu duten baliabideak eta jarduerak dira. Urriaren 18ko 5/1996 Legeak –gizarte zerbitzuei buruzkoak– eta uztailaren 30eko 155/2001 Dekretuak –gizarte zerbitzuen alorrean zereginak zehaztekoa, 4. artikulua– egindako zeregin-banaketan, udalen eginkizuntzat jotzen dituzte honako hauek: familian esku hartzea, gizarteko beharrak detektatzea, gabezia sozioekonomikoak dituzten edo bizileku finkorik ez duten pertsonen eman dakiekeen presako harrera-zerbitzua... Beraz, udalek aurre egin behar diete herrian gertatzen diren gizarte-beharrei eta pertsonen babesari.

Gizartean sortu den behar berri bat da etorkinak hartzea, eta udalek jarduerak sustatu behar dituzte, haiek errazago gizartera daitezen. Egiturazko fenomeno gisa, inmigrazioak ezinbesteko egiten du esku-hartze publikoa, gure herrietan biztanle berrien asentamendua arautu eta ordenatzeko. Jarduera horiek burutzeko, administrazio guztiek ekintza koordinatuak gauzatu behar dituzte, (...) zenbakiko espedientean adieraz genuen legez. Etorkinen zailtasun handienetako bat etxebizitza bat lortzeko aukera izatea da. Uneotan, etxebizitza erdiesteko zailtasuna da gizarteko arazorik garrantzitsuenetako bat. Gizarte bazterketa larriaren arazoarekin oso lotuta dago. Arazo hori konpontzeko ematen ari diren erantzunen artean, berori giza eskubidetzat hartzea da: nonbait seguru, bakean eta duintasunez bizi izateko eskubidea. Eskubide hori bete dadin, administrazioei exijitzen zaie biztanleek etxebizitza bat lortzeko dituzten eragozpenak arindu ditzatela eta, aterpe duinik ez dutenei buruz, bazterketa larriko egoerak eragotz ditzatela. Horrela, Gizarte Zerbitzuen 5/1996 Legeak, urriaren 18koak, hauxe ezartzen du: *“20.000 biztanletik gorako udalerrri guztietan, oinarrizko gizarte-zerbitzuaz gain, kasu larrietan jendea hartzeko zerbitzuak egongo dira, loiamendurik ezak edo elkarrekin bizi izateko gatazka latzek sortutako zenbait egoera larriri erantzuteko; herritarren elkartasuna eta elkarbizitza erraztuko duten zentroak ere egongo dira”*.

6. Azken batean, herri-bidearen erabilera arautzeko eskumenak gauzatzeak ezin du udala bere betebeharretatik libre utzi, gizarte-zerbitzuak emateari eta gizarte-eskubideak betetzeari dagokienez. Era berean, udalak legeriaren arabera jokatu behar du, eta, kasu honetan, erroldatze-eskabidea berariaz ebatzera eta eskatzailea erroldatzera behartuko luke legeriak.

“Gutxienezko bizigarritasun-baldintzak ez dituela” alegatzea ez da erroldatzeko ukapena justifika dezakeen legezko arrazoi bat, ezta herri-administrazio guztiek berariaz ebazteko duten betebeharretik salbuesteko arrazoia ere, baizik eta, ezer erakustekotan, Portugaleteko Udalak gizartean parte hartu behar duela erakusten du, pertsona horiek ostatu duin bat ez izateari aurre egiteko.

(...) eta (...) eta beren familiak dagoeneko Portugaleten bizi ez badira ere, beharrezkoa iruditu zait zuri aurreko legezko betebeharrak gogoraraztea, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11.b) artikuluan ezarritakoaren arabera, aurrerantzean erroldatzeko eskabideei buruzko jarduerak zuzentzen ahalegintzeko eta udalak gizartean parte hartzeko beharrei aurre egin behar diela gogorarazteko.

Horregatik guztiagatik, gomendio hau egin genuen, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11 b) artikuluan ezarritakoaren arabera:

18/2005 GOMENDIOA, 2005eko azaroaren 21ekoa, Portugaleteko Udalari egina

- 1) Berariazko ebazpen baten bidez erantzun diezaiela udal erroldan izena emateko eskabideei, eta benetan herrian bizi diren pertsonak errolda ditzala.
- 2) Lehentasuna eman diezaiola, beste jarduera batzuen aurretik, ostaturik ezari aurre egiteko gizartean esku hartzeari, gizarte-zerbitzuen alorrean duen eskumena erabiliz.